

فصل (3)

4- جدول تولد برحسب وزن و جنس نوزاد ، سن مادر و شرایط زایمان ، نوع زایمان و فرزند آوری

چهارمین جدول صفحه زیچ ، به ثبت اطلاعات دقیق تر مربوط به موالید اختصاص دارد . در این جدول نیز همه ارقام برحسب جنس نوزاد و به تفکیک شهر/ روستاهای اصلی و حاشیه / قمر ثبت می شود. در زیجهای کنونی رقم مرده بدنیا آمده ها، زنده به دنیا آمده ها، وزن هنگام تولد (کمتر از 2500 گرم، 2500 گرم و بیشتر، وزن نشده)، سن مادر در این تولد زنده و شرایطی که زایمان در آن صورت گرفته است (در بیمارستان، در منزل، زیر نظر: مامای تحصیل کرده، مامای دوره دیده، یا مامای دوره ندیده) منعکس می گردد.

بخش اول: تعداد دختران و پسران مرده بدنیا آمده در برگه زیچ حیاتی به روش چوب خطی علامت زده می شود. در دو حالت، نوزاد مرده بدنیا آمده به حساب می آید:

الف) نوزادی که بعد از هفته بیست و دوم حاملگی بدنیا آمده است و هیچیک از علائم حیاتی را ندارد (حتی یک نفس هم نکشیده و گریه نکرده است).

ب) نوزادی که با وزن بیش از 500 گرم (بدون احتساب وزن جفت) بدنیا آمده و در زمان تولد فاقد علائم حیاتی است.

بخش دوم: مربوط به تعداد کل نوزادان زنده متولد شده و جنس آنها برحسب منطقه می باشد.

بخش سوم: مربوط به وزن هنگام تولد نوزاد برحسب جنس اوست. چنانچه وزن هنگام تولد در دست نبود می توانید وزن روز دهم تولد را اندازه بگیرید. زیرا بعد از تولد، تا روز هفتم وزن کودک اندکی کم می شود و بعد مجدداً "رو به افزایش می گذارد به طوری که درست روز دهم تولد، وزن او معادل وزن روز تولدش می باشد.

تعداد نوزادانی را که وزنشان کمتر از 2500 گرم باشد در دو ستون اول این قسمت و آنهایی که وزنشان 2500 گرم یا بیشتر است در دو ستون بعدی علامت زده می شود. در دو ستون آخر این بخش، تعداد نوزادانی ثبت میشود که موفق به وزن کردن آنها نشده ایم.

بخش چهارم: مربوط به سن مادر در هر تولد زنده نوزاد اوست. توجه داشته باشید که اگر حاصل زایمان 2 یا چند نوزاد است (دوقلو یا بیشتر) باید برای هریک از تولدهای زنده در قسمت سن مادر، یک علامت زده شود یعنی برای دوقلو، 2 بار علامت زده می شود زیرا در این بخش از جدول تعداد تولدها مطرح است. در نهایت مجموع ارقام درون ستونهای این بخش با ارقام بخشهای سوم و دوم این جدول مساوی خواهند بود.

بخش پنجم: در برگیرنده شرایط زایمان در بیمارستان یا منزل زائو است. چنانچه زایمان در بیمارستان، زایشگاه یا واحد تسهیلات زایمانی انجام شده باشد تعداد آنها در ستون مربوطه، علامت زده میشود و اگر زایمان در منزل زائو یا بین راه انجام گرفته باشد، برحسب اینکه کمک کننده به زایمان چه کسی است در ستونهای زیر آن علامت میگذاریم. دقت کنید که اگر حاصل زایمان، دوقلو یا چندقلو باشد در این بخش، فقط یک بار ثبت می شود زیرا تعداد زایمان مطرح است و مادر هر دو نوزاد یکی است و به این ترتیب میتوان درصد چندقلوزایی را هم بدست آورد (در واقع اختلاف بین مجموع نوزادان زنده و مرده بدنیا آمده از این ستون، تعداد دوقلو یا چندقلوها را بدست میدهد).

مامای تحصیل کرده: ماما هائی فارغ التحصیل دانشگاهی هستند که دوره باردانی و یا کارشناسی مامائی را گذرانده اند (موارد زایمان در منزل توسط پزشک نیز در همین محل ثبت شود).

مامای دوره دیده:

ماماروستا: خانم هائی در روستا که دوره 6 ماهه ماماروستائی را گذرانده و موفق به دریافت گواهینامه شده اند.
بهورزماما: بهورزانی که در دوره آموزش بهورزماما شرکت کرده و موفق به دریافت گواهینامه پایان دوره شده اند به عنوان بهورزماما شناخته می شوند.

مامای دوره ندیده: در صورتی زایمان توسط ماما های محلی و یا اطرافیان مادر (بدون کمک مامای دوره دیده یا تحصیل کرده) انجام شده باشد عامل زایمان به عنوان مامای دوره ندیده تلقی میشوند.

زایمان در بیمارستان یا زایشگاه: به مواردی اطلاق میشود که زایمان در داخل بیمارستان، زایشگاه، واحد تسهیلات زایمانی و یا مطب پزشک انجام شده است.

زایمان در منزل: هر زایمانی که در محلی غیر از بیمارستان، زایشگاه، تسهیلات زایمانی و مطب پزشک، انجام گرفته باشد، زایمان در منزل حساب میشود.

زایمان طبیعی: تولد نوزاد پس از شروع هفته 22 بارداری بصورت زنده یا مرده از کانال زایمان

سزارین: زایمانی که در آن نوزاد با ایجاد برشی در دیواره شکم و رحم مادر خارج می‌گردد.

تعریف تعداد زنان 10 تا 54 سال شوهر دار (بی فرزند، تک فرزند) به شرح زیر است:

تعریف تک فرزندی:

در صورتی که زوج دارای فقط يك فرزند و با حداقل سن 1 سال و 11 ماه و 29 روز باشد.

اطلاعات تک فرزندی از سامانه سب یا دفتر مراقبت ممتد باروری سالم و فرزندآوری استخراج می‌گردد و لازم است بر اساس آن این خانه جدول زیج تکمیل شود.

توجه: بدیهی است به منظور مداخله در زمان مراجعه مادر برای مراقبت کودک از سن شش ماهگی، لازم است موارد زیر بررسی شود:

- 1- تعداد فرزندان
- 2- سن کوچکترین فرزند بیشتر از 12 ماهه در مادران کمتر از 35 سال، و بیشتر از شش ماهه در مادران بیشتر از 35 سال.
- 3- فرد واجد شرایط دریافت خدمات فاصله گذاری دائم یا موقت است.
- 4- والدین واجد شرایط فرزندآوری
- 5- والدین واجد شرایط مشاوره برای فرزندآوری

برای مادران دارای کودک 24 تا 36 ماهه در طول مدت یکسال که برای مراقبت کودک مراجعه کرده اند و منعی از نظر بارداری ندارند، حداقل يك بار مشاوره فرزندآوری صورت بگیرد.

با کمک این اطلاعات، تک فرزندی از دفتر ممتد مراقبت های باروری سالم و فرزندآوری استخراج می‌شود و عدد استخراج شده در زیج حیاتی به روش تجمیعی (به صورت عددی) با مداد ثبت می‌شود.

تعریف بی فرزندی:

در صورتی که از زندگی مشترك زوجین بر اساس اطلاعات سامانه سب حداقل 24 ماه گذشته باشد و زن سابقه سقط یا مرده زایی

نداشته باشد و در حال حاضر باردار نباشد؛ بی فرزند محسوب می گردد. ثبت اطلاعات مورد نظر بر اساس موارد زیر می بایست انجام شود:

- 1- **تعداد فرزندان:** از سامانه سبب یا دفتر مراقبت ممتد باروری سالم و فرزند آوری استخراج می گردد.
- 2- **تاریخ ازدواج:** از دفتر مراقبت ممتد باروری سالم و فرزند آوری انتخاب و اضافه خواهد شد و بر اساس آن مطابق تعریف قابل محاسبه و استخراج است.
- 3- **سقط و مرده زایی:** از دفتر مراقبت ممتد باروری سالم و فرزند آوری قابل دستیابی است.

چند مثال در خصوص ثبت تولد و زایمان در جدول شماره 4

الف) چنانچه مادری دوقلو زائید و هر دو زنده بدنیا آمدند، در ستون مرده زایی هیچ علامتی زده نمیشود. در ستون متولدین زنده برحسب جنس نوزاد، 2 علامت زده می شود. در ستون سن مادر در این تولد زنده، 2 علامت با توجه به سن مادر و در ستون شرایط زایمان برحسب محل و کمک کننده به زایمان فقط يك علامت زده می شود.

ب) چنانچه مادری دوقلو زائید و هر دو مرده بدنیا آمدند، در ستون مرده زایی برحسب جنس، 2 علامت زده می شود، در ستون متولدین زنده، هیچ علامتی ندارد، در ستون سن مادر در این تولد زنده نیز علامتی زده نمی شود و در ستون شرایط زایمان برحسب محل زایمان و فرد کمک کننده فقط يك علامت زده می شود.

پ) چنانچه مادری دوقلو زائید و یکی از نوزادان مرده بدنیا آمد و دیگری زنده بود، در ستون مرده زایی برحسب جنس نوزاد مرده بدنیا آمده، يك علامت؛ در ستون متولدین زنده نیز برحسب جنس نوزاد زنده متولد شده، يك علامت؛ در ستون سن مادر فقط يك علامت و در ستون شرایط زایمان نیز يك علامت زده می شود.

ت) چنانچه به طور استثنایی در يك زایمان دوقلو یکی از تولدها در منزل و دیگری در زایشگاه اتفاق افتاد، در ستون شرایط زایمان، فقط محل زایمان آخرین تولد ثبت می شود.

ث) در صورتی که زایمان در منزل یا بین راه اتفاق افتاده ولی جفت در بیمارستان یا مرکز زایمانی خارج شده باشد زایمان در بیمارستان یا مرکز زایمانی محسوب می شود.

